

Riikka Kaihovaara

VIERAS ELÄIN

ja muita uusia luontokappaleita

ATENA

© Riikka Kaihovaara ja Atena / Kustannusosakeyhtiö Otava 2022

Tämän kirjan kirjoittamista ovat tukeneet Otavan Kirjasäätiö, Taiteen edistämiskeskus ja Journalistisen kulttuurin edistämissäätiö. Tekijä kiittää myös Mustarinda-seuraa ja Biotaitteen Seuraa taiteilijaresidensseistä.

Atena
Jyväskylä
atena.fi

ISBN 978-951-1-42365-2

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2022

SISÄLLYS

Kärsimyksen meri.	7
Silvotut kukat	43
Kiimainen delfini.	71
Vieras eläin	99
Lihallista rakkautta.	123
Tappamisen akti	151
Apinan aivot	183
Taivashautaus	211
Lisälukemista	239

KÄRSIMYKSEN MERI

Tuskaa luonto on täys, meri, maa, kaikki
huokaa,
ahdistus ilmassa on, pedot etsivät ruokaa,
kaikkialla on pelko ja kuoleman kauhu,
kaatuminen sekä murtuvain metsien pauhu.

Eino Leino: »Pro Humanitate»

Vain harva pystyy pujottamaan madon koukkuun tuntematta myötätuntoa matoa kohtaan. Koukku on terävä, mato pakenee sitä kaikin keinoin, kiemurtelee ja vääntelee. En tarvitse tieteellisiä todisteita lierojen kyvystä tuntea kipua. Ruumiinkieli on universaalia, yhteistä kaikelle elävälle. Juuri matojen liike tekee niistä samaistuttavia. Useimmat eläimet kärsivät hiljaa.

Ystäväni käyttää syöttinä mieluummin leipäpalaa kuin matoa. Silti hän syö pyytämänsä kalat ja muitakin eläimiä. Emme haluaisi tuottaa kärsimystä, mutta teemme sitä kaiken aikaa. Olemme valmiita vääntäytymään hämmästyttävälle kierteille väistääksemme tämän ristiriidan.

Evoluutioteorian kehittäjä Charles Darwin oli pakko-
mielteen kiinnostunut lieroista. Hänen viimeiseksi jää-
nyt kirjansa käsittelee lierojen elämää. Darwinin mukaan
lierojen koko ruumis on herkkä kosketukselle. Pieninkin
puhallus saa ne heti pakenemaan käytävänsä. Lieron lä-
vitse kulkee keskushermostosäikeitä, jotka liikuttavat sen
lihaksia. Lierolla on myös alkeelliset aivot, jotka koostuvat
muutamasta hermokimpusta. Jos aivot poistetaan, ruumis
jatkaa liikettään, ikuisesti.

Kirjansa loppupuolella Darwin selostaa, kuinka madot
osaavat tukkia käytäviensä suun hämmästyttävän kekse-
liällä tavoilla ja kokonaan uudenlaisilla materiaaleilla.
Se saa hänet arvelemaan, että madoilla on »jonkinas-
teista älykkyyttä pelkän sokean vaistonvaraisen impuls-
sin sijaan». Madot ovat tuntevia, älykkäitä olentoja. Silti
Darwin epäilee, kärsivätkö vahingoittuneet madot niin
kovista kivuista kuin mitä ne näyttävät ilmaisevan vään-
telehtimisellään.

Kirjassaan *The Origin of Consciousness in the Break-
down of the Bicameral Mind* psykologi Julian Jaynes väit-
tää, että kun onkilieron katkaisee kahtia, madon peräpää
kiemurtelee enemmän kuin se pää, jossa aivot sijaitsevat.
Tätä hän pitää merkinä siitä, että mato ei kärsi koukkuun
työntämisestä. »Häntäpään tuska on meidän tuskaamme,
ei madon.»

En tiedä, onko tuska madon vai minun, vai ovatko ne
lopulta sama asia. Silti pujotan madon koukkuun. Koska
maailmankuvassani kumpikaan ei ole toista kirkkaampi:

madon oikeus elää tai minun oikeuteni kalastaa. Koska olen ristiriitainen olento ja siksi kykenevä tuottamaan myös kärsimystä. Ja koska niin nyt vain tehdään. Koska kipu kuuluu elämään. Madon kipu, minun kipuni.

Viimeisin pyytämäni kala oli puronieriä. Se tarttui matonkeeni eräästä vaatimattomasta lappilaisesta purosta nimeltä Paskaoja. Kala oli pieni, kenties vasta lapsi. Silti se pani hanttiin niin, että jouduin vetämään siiman voimalla ylös. En ollut vähään aikaan kalastanut, joten koukussa pyristelevä nieriä oli järkytys. Apua, tämä kituu! Muutaman sekunnin pää löi tyhjää: miten tämä pitikään tap-paa?

Kala palasi mieleeni, kun luin John M. Coetzeen romaania *Elizabeth Costello*. Romaanin päähenkilö on kirjailija, joka käy luennoimassa muun muassa eläimistä ja niiden tajunnasta.

Yhden luennon yhteydessä Costello ajautuu väittelyyn filosofian professori Thomas O’Hearnen kanssa. Tämä toteaa, että »eläimelle kuolema on vain jotakin, joka tapahtuu, jotakin jota vastaan elimistö saattaa kapinoida, mutta ei sielu». Elizabeth Costello vastaa: »Se, joka väittää, että elämä merkitsee eläimille vähemmän kuin meille, ei ole pidellyt käsissään eläintä, joka kamppailee elämänsä puolesta. Eläimen koko olemus heittäytyy siihen kamppailuun, varauksetta.»

Kun irrotin koukkua puronieriän kitalaesta, kala tais-
teli elämästään kaikin voimin. Sen pienet petokalan ham-
paat hamusivat sormeani raivokkaasti. Käteni vapisivat.
Halusin tappaa kalan heti, jotta se ei joutuisi kärsimään
tukehtumisesta, kuoleman pelosta.

Costello jatkaa: »Kun te sanotte, että siitä kamppailus-
ta puuttuu älyllisen tai kuvittelukykyisen kauhun ulottu-
vuus, olen samaa mieltä. Eläinten olemusmalliin ei kuulu
älyllinen kauhu: niiden koko olemus on elävässä lihassa.»

Kyllä, kalan koko lihaisa ruumis jännittyi kamppailusta,
kauhusta, pelosta ja hädästä, kenties jopa suuttumuksesta.
Mutta kärsikö se? En osaa sanoa. En oikeasti osaa sanoa.
Costello ei käytä sanaa kärsimys. Hän kirjoittaa älyllisestä
kauhusta. Mutta eivätkö ne ole sama asia?

En ollut katsonut etukäteen kovaa alustaa, jota vasten
olisin voinut kumauttaa kalan tainnoksiin. Koska kala oli
pieni, katsoin viisaimmaksi taittaa sen niskat ja varmuu-
den vuoksi viiltää selkärangan poikki. Näin ei jäisi epäsel-
väksi, onko se taintunut vai kuollut. Ei tullut verestettyä
kalaa. Tilanne oli sekava. Itikatkin söivät kuin viimeistä
päivää. Myöhemmin mieheni laittoi nieriän kalasopan se-
kaan, ja söin sen hyvällä ruokahalulla.

Kohtauksen loppupuolella Elizabeth Costello myön-
tää, että kaikessa hänen sanomassaan on heikkoutta. »El-
len saa teitä uskomaan asiaani, syy on se, että minun sana-
ni, täällä, eivät ole kyllin vahvoja tekemään teille selväksi
sanotun eläinolemuksen läpikotaista epäabstraktiutta,
epä-älyllisyyttä. Siksi kehotankin teitä lukemaan runoili-

joita, jotka kääntävät eläimen elävän, sähköisen olemuksen kieleksi; ja jos runoilijat eivät teihin tehoa, niin kehotan teitä kävelemään vieri vieressä eläimen kanssa, jota työkitään pitkin ränniä teloittajansa luo.»

Ryhtyessäni kasvisyöjäksi 1990-luvun alkupuolella törmäsin usein pilkalliseen heittoon »entä porkkanoiden tunteet?». Kysymys tuntui karkealta ja moukkamaiselta. Tietenkään porkkanalla ei ole tunteita tai tuntoaistia! Asiahan on päivänselvä: eläimet kärsivät, eivät kasvit. Enää se ei tunnu lainkaan niin selvältä.

Minulla on ollut merkittäviä yhteyden kokemuksia enemmän kasvien kuin eläinten kanssa. Eläinten tietoisuus on niin ilmeistä, että en ole kokenut edes tarpeelliseksi kohdata niiden sisintä. Pidän niitä kaltaisistani miellisinä yksilöinä, kanssakulkijoina. Sen sijaan huone- ja puutarhakasvien viestejä en pysty ohittamaan yhtä helposti. Kenties siksi, että pidän haasteista. Kasvien elo on vieraampaa ja toiseus syvempää ja siksi myös kiehtovampaa. Samaistuminen kasvin kärsimyksiin vie olemassaolon ytimeen, pelkistää elämän perusosiinsa.

Joulun alla vuonna 2016 *Aamulehdessä* ilmestyi artikkeli, joka oli otsikoitu: »Joulukuusi kärsii janoa ja ikävää, kaipaa tovereitaan ja saa huonekasvit huolestumaan». Artikkelin on kirjoitettu tunteisiin vetoavasti. Siinä joulukuusesta puhutaan »kuusivauvana», joka joutuu eroon

sisaruksistaan ja ystävistään. Kun kuusi kaadetaan ja tuodaan sisään, se on yhä elossa. Sisällä kuumassa ja kuivassa huoneilmassa kuusi tekee hidasta kuolemaa. Se viestii ahdingostaan erittämällä ympäristöönsä stressiferomoneja. Huonekasvit aistivat tämän ja yhtyvät kuusen kärsimykseen.

Artikkeli osui suoraan arkaan kohtaani. Luettuani tekstin ensimmäisen kerran kauhistuin ja ahdistuin. Toisaalta minussa vaahtosi epäuskoinen nauru, närkästyskin. Kidutettu joulukuusi johdattaa meidät suoraan kärsimyksen ytimeen.

Kasvin halu elää ja kukoistaa tunnistetaan puhekiellessäkin. Huonekasvit kituvat, jos niitä pidetään liian pimeässä ja kastellaan liian harvoin. Mietin usein, millaista on elää ruukussa. Maa on kasvin maailma, ja ruukku on maailmana kovin pieni. Ruukkumulta on lähes steriiliä, vailla pieneliöitä ja hyönteisiä, vailla sienirihmastoja. Autiomaa pienoiskoossa. Vain tylppää ja yksinäistä kituutusta päivästä toiseen. Tai mistä minä tiedän? Huonekasvit usein kukkivat luonani. En tosin pidä sitä merkinä viherpeukalon kyvyistäni, saati kasvien hyvinvoinnista. Päinvastoin. Uskon, että kukkiminen on kasvien epätoivoinen yritys jatkaa sukuaan ennen kuin ne kuolevat.

Mutta tietävätkö ne kuolevansa? Tietääkö joulukuusi kuolevansa, kuten *Aamulehden* toimittaja Matti Kuusela väittää? Tieto lähestyvistä kuolemasta edellyttäisi ajantajuja, jotain muuta kuin nykyhetkessä olemista. Tähän minä vedän rajan, joka ehkä sittenkin erottaa ihmisen

muista tietoisista olennoista tai ainakin kasveista.

Vuosia sitten sain äidiltäni pajusta tehdyn pannun-alusen. Pajunoksat oli punottu neliöksi villalangalla. Pian alunen alkoi puskea silmuja, uusia vihreitä versoja. Ihan tuosta vain, keittiön kaapissa. Olin kauhuissani. Olet kuollut, esine, ei sinun kuulu itää tai versoa!

Muutun koko ajan hellämielisemmäksi. Kasvattamani porkkanat ja muut juurekset tuppaavat jäämään pieniksi, koska en kerta kaikkiaan raaski harventaa taimia tarpeeksi. Tuntuu niin pahalta nyppäistä pois keskenkasvuinen porkkanan alku, abortoida elämä ennen kuin se on ehtinyt täyteen mittaansa.

Tämä on noloa ja kiusallista, suorastaan häpeällistä. On täysin vastoin omaa etiikkaani ja maailmankuvaani itkeä sentin mittaisten porkkanantaimien perään. En pidä itseäni erityisen sentimentaalisenä ihmisenä. En kavahda kärsimystä. En herkistele, kun pitää tappaa ahven. En jää toimettomaksi kissan kiduttaman myyrän edessä. En vuodata kyyneliä metsässä tallomieni kuusentaimien vuoksi. Elämäni on jatkuva ristivetoa empatian ja välinpitämättömyyden välillä. Tunnen ja en tunne. Liityn ja hajoan.

Eletty elämä on kasvattanut kykyäni myötälää muiden olentojen kärsimyksiä. Ajoittain olen suorastaan kivuliaan virittynyt kaiken elollisen tuntoisuudelle. Samalla oma elämäntuntoni, syvä juurtuminen elonkehään on vahvistanut tietoisuuttani siitä, että elääkseni minun on syötävä muuta elämää, tapettava eläviä olentoja, aiheutettava kärsimystä.

Tämä ristiriita, tämä kahden perimmäisen totuuden hankauspiste kalvaa minua. Miten olla ja elää maailmassa, jossa kaikki on tuntevaa ja tietoista mutta jossa kärsimyksen tuottamista ei voi välttää?

Halusin lähteä liikkeelle kaukaa, madoista ja kuusipuista, jotta kärsimyksen horisontti paljastuisi koko laajuudessaan. Tuska ei kosketa vain lämminverisiä eläimiä. Kärsimys leikkaa kaiken läpi. Haluan myös hetkeksi rajata maisemasta pois ihmisen. Ihmisen tieteen tahtoen aiheuttama kärsimys on niin itsestään selvästi väärin, etten halua tuhata siihen sanojani. Kiinnostavampaa on kärsimys, jota emme voi väistää ja kärsimys, jota emme ole aiheuttaneet. Sillä vaikka koko ihmiskunta katoaisi tällä sydämenlyönillä, muun luonnon kärsimys ei päättyisi.

Eläintieteilijä ja evoluutiobiologi Richard Dawkinsin mukaan luonnossa on mittaamaton määrä kärsimystä. »Sinä aikana, kun kirjoitan tämän lauseen, tuhannet eläimet joutuvat elävinä muiden eläinten suihin, tuhannet pakenevat henkensä edestä ja ulisevat pelosta, monet tekevät hidasta kuolemaa loisten riuduttamina ja tuhannet mitä erilaisimpien lajien yksilöt nääntyvät nälkään, janoon ja tauteihin.»

Kärsimys herättää ihmisessä hiuksia raastavaa epätoivoa ja kysymyksen: miksi? Tiedetään, että luonnontieteilijä Charles Darwinin usko Jumalaan järkkyy hänen seura-

tessaan loispistiäisten toimintaa. »En pysty vakuuttumaan siitä, että hyvänsuopa ja kaikkivaltias Jumala olisi tarkoituksellisesti luonut loispistiäiset sellaisiksi, että ne käyttävät ravinnokseen toukkien eläviä ruumiita, tai että kissan tulisi leikkiä hiirillä.» Emme siedä kärsimystä. Emme edes silloin, kun se ei ole meidän itsemme aiheuttamaa.

Niin biologian kuin bioetiikan piirissä on esitetty vakavia arvioita siitä, kumpaa on luonnossa enemmän: kärsimystä vai hyvinvointia. Kärsimys on tietävästi nisukan päällä. Yhtenä perusteena pidetään eläinten holtitonta lisääntymistä. Erityisesti kalat ja selkärangattomat pyrkivät maksimoimaan jälkeläisten lukumäärän, jotta edes joku jäisi henkiin ja jatkaisi sukua. Mitä pienempi eläin, sitä enemmän se tekee jälkeläisiä. Suurin osa vasta-kuoriutuneista poikasista päättyy saalistajien kitaan. Tämä tarkoittaa, että miljardit, kenties biljardit pienet eläimet kuolevat ennen kuin ovat ehtineet elääkään. Ne vain lakkaavat olemasta, ilman ainuttakaan positiivista tuntemusta tai kokemusta, kenties kivun saattamana.

Ja ehkä juuri niin on hyvä? »Miljoonat turskanpoikaset eivät koskaan kasva – eikä niiden pidäkään kasvaa – aikuisiksi, koska ne ovat uhrilahjoja ravintoketjulle», kirjoittaa runoilija Gary Snyder. Voi jopa ajatella, että yksilöiden kuolema ruokkii monimuotoisuutta. Luonto keksi kuoleman saadakseen runsaamman elämän.

Koulussa opin, että merten ravintoketju alkaa planktonista, vapaasti vedessä keijuvista, virtausten mukana kulkeutuvista pienistä olennoista. Vanha suomenkielinen

nimi planktonille onkin keijusto. Kasviplankton yhteyttää, ja eläinplankton syö kasviplanktonia. Koska hetulavalaat syövät planktonia, monet ajattelevat niiden olevan valtavia kasvisyöjiä.

Tietokirjailija Risto Isomäki kehottaa unohtamaan kaikki tällaiset ajatukset: »Niillä ei ole mitään tekemistä todellisuuden kanssa.» Kirjassaan *Ruoka, ilmasto ja terveys* Isomäki kertoo, että planktoneliöiden maailmaa hallitsevat niin sanotut mikсотроfit. Jotkut niistä ovat kuin kasveja, jotka täydentävät ravintoaan syömällä pieniä eläimiä, toiset ovat kuin pieniä eläimiä, jotka syövät muita eläimiä, mutta osaavat myös yhteyttää. »Kun meribiologit yrittivät selvittää, olivatko nämä kaikkia ennako-oletuk-siamme niin sydämettömällä tavalla rikkovat oudot tyy-pit kasveja vai eläimiä, he totesivat etteivät ne yleensä ole kumpaakaan.»

Näistä keijukaisista merten ekosysteemien pyörryttävä outous lähtee vain syvenemään.

Tiedetään, että kalat tuntevat kipua ja että niiden tietoi-suus on kehittyneempi kuin aiemmin arveltiin. Itse asiassa voi olla, että me nisäkkäät olemme perineet kyvyn aistia kipua kalamaiselta esi-isältämme, siltä, joka muinoin ka-pusi merestä maalle. Kyky aistia kipua yhdistää kaikkia selkärangaisia: kaloja, sammakkoeläimiä, matelijoita, lin-tuja ja nisäkkäitä. Kipu on meidän ankkurimme elämään. Kaloista voidaan edetä muihin mereneläviin: äyriäisiin, ni-veljalkaisiin ja nilviäisiin. Myös selkärangattomien eläinten kokemasta kivusta alkaa olla vahvaa näyttöä. Kipu venyy ja

saartaa nuottaansa yhä pienempiä olentoja.

Risto Isometsä nostaa syvyyksistä tunnetun esimerkin eli möhkäkalan. Möhkäkala tuottaa kerralla 300 miljoonaa poikasta, joista valtaosa joutuu tietenkin saalistajien suihin. Harvat aikuiseksi kasvavat muuttuvat puolestaan itse saalistajiksi, jotka ahmivat sisäänsä tuhansia meduusoja ja muita eliöitä. Isomäki esittää hurjan vision, että jos mannerten ekosysteemit toimisivat samalla tavalla, leijonat synnyttäisivät kerralla satoja miljoonia mikroleijonia, jotka joutuisivat seeprojen ja antiloppien suihin. Suuriksi kasvettuaan leijonista tulisi pilvenpiirtäjän korkuisia superpetoja.

»Yritän tällä kaikella sanoa lähinnä sen, että valtamerien ekosysteemit ovat haastavampia kuin mannerten ekosysteemit ja teollinen kotieläintuotanto, silloin kun niitä yritetään lähestyä moraalifilosofian, kärsimyksen vähentämisen ja muiden eettisten kysymysten näkökulmasta», Isomäki kirjoittaa.

Maailman toiseksi suurin eläin eli sillivalas syö joka päivä tonneittain krilliä, katkoja, pieniä kalmareita, mustekaloja ja kalaa. Tämän mittakaavan kärsimys on jo niin laajaa, että se katoaa näkyvistä, sulautuu osaksi maailman peruskudosta. Se tuntuu väistämättömältä ja siksi luonnolliselta. Samalla se liennyttää omaa tuskaani aiheuttamastani kärsimyksestä. Olen pikkutekijä verrattuna sillivalaaseen.

Tyyneys ei kestä kauan. Valitettavasti ihmisellä on rooli tässäkin kärsimysnäytelmässä.

Risto Isomäki kertoo, miten merien lämpeneminen on johtanut kala-, äyriäis- ja niveljalkaislajien kääpiöitymiseen. Tästä syystä jokaisen aikuisen mustavalaan täytyy jatkossa syödä miljardin riisinjyvän kokoisen hankajalkaisen asemasta joka päivä noin kymmenen miljardia vielä vähän pienempää hankajalkaista. Absoluuttisen kärsimyksen määrä siis lisääntyy.

Lisäksi ihmiset ovat erityisen mieltyneitä keskikokoisten petokalojen lihaan. Tonnikalat, miekkakalat ja hait on kalastettu sukupuuton partaalle. Petokalat tappavat uhriinsa nopeammin kuin valaat, joten niiden väheneminen lisää pikkukalojen kärsimystä entisestään. Kun ravintoverkko repeilee, meriekosysteemit vääristyvät.

Meri sekoittaa Isomäen pään. »Olen itse erittäin hämentynyt kaikkien näiden kaloihin ja muihin merieläimiin liittyvien eettisten kysymysten monimutkaisuuden edessä enkä todellakaan tiedä mitä niistä pitäisi ajatella.» On liikuttavaa, että Isomäki on aidosti huolissaan merien ekosysteemien eettisyydestä. Ikään kuin olisi meidän asiamme ottaa niihin kantaa, tuomita vääryydet, ulottaa ihmisen moraali luonnonvaraisten eläinten toimintaan.

Lopulta Isomäki kysyy pitäisikö meidän »sterilisoida valtameret merieläimien tuntemaan kärsimyksen vähentämiseksi? Pitäisikö kaikki hetulavalaat tappaa sukupuuttoon, koska ne eivät välttämättä tapa uhrejaan yhtä nopeasti kuin meduusat tai petokalat?»

Isomäen ajatus karkaa niin kauas, etten tahdo saada sitä kiinni. Kysykö hän oikeasti pitäisikö meidän tappaa

ne eläimet, jotka mahdollisesti aiheuttavat kärsimystä muille eläimille? Nekin, joiden toiminta ei riipu ihmisestä millään tavalla? Kysyy, eikä hän ole ainoa.

Yhä useampi haluaisi vähentää paitsi lemmikkien ja tuotantoeläinten myös luonnonvaraisten eläinten kärsimystä. Ja nyt ei puhuta yksittäisten loukkaantuneiden eläinten auttamisesta tai viemisestä eläinhoitolaan, vaan koko ravintoketjuun liittyvän kärsimyksen eliminoimisesta. Ilmiö on niin marginaalinen, että sen kritisoiminen on kuin ampuisi tykillä hyttystä. Toisaalta äärilaitoja koluamalla voi joskus löytää takaisin keskelle.

Norjan valtionyliopiston etiikan professori Ole Martin Moen pohtii keinoja vähentää kärsimystä luonnossa artikkelissaan »The ethics of wild animal suffering». Moen rajaa ehdotuksensa koskemaan nisäkkäitä ja lintuja, koska niiden kyky kärsiä on vähiten kiistanalaista.

Kun luin tekstin ensimmäistä kertaa, nauru kupli kurkussani, mutta itku kuristi sen hiljaiseksi. Moen ehdottaa muun muassa metsien pommittamista aspiriinilla, joskin toteaa toimenpiteen huonoksi, koska se voisi jättää eläimet »entistä huonompaan kuntoon, kun lääkkeen vaikutus lakkaa». Miksei saman tien ilokaasua, se leviäisi tehokkaammin kuin joku pulveri?

Seuraavaksi Moen heittää ilmoille petoeläinten geneettisen manipuloinnin, jotta niistä saataisiin kasvinsyöjiä.

Yksi mahdollisuus olisi myös sorkkia eläinten hermostoa bio- ja nanoteknologialla siten, että kivun ja nautinnon -mekanismi korvautuisi puhtaasti »autuuden asteikolla».

Lopulta Moen aloittaa laajan spekulatiivisen eräänlaisesta modernista Nooan arkista, johon koottaisiin edustava joukko kaikista lajeista. »Tämä strategia vähentäisi rajusti tuntevien eläinten määrää luonnossa, samalla kun se säästäisi yksilöitä kaikista lajeista laajoissa luonnonpuistoissa, joissa kärsimyksen pahimmat muodot ovat vältettävissä», hän kirjoittaa. Ei liene sattumaa, että Moen käyttää vertauskuvana juuri Nooan arkkia. Arkki heijastaa pastoraalista ja holhoavaa suhdetta muuhun luontoon.

Moen myöntää itsekkin, että eläinten rajaaminen tiettyille alueille edellyttäisi villieläinten laajaa tappamista, mutta jos kuolema olisi nopea ja tuskaton, ja kärsimyksen kokonaismäärä vähenisi, tämä ei olisi ongelma. Hän ehdottaa myös eläinten laajamittaista sterilisointia, jotta niiden määrä (ja näin kärsimyksen määrä) vähenisi ja ne mahtuisivat puistoihin paremmin. Keinotekkoisten reservaattien luominen saattaisi toki vähentää luonnon monimuotoisuutta ja johtaa joidenkin lajien katoamiseen kokonaan, mutta tämäkään ei Moenin mielestä olisi ongelma. »Jos viljeljä susia ei olisi olemassa, niiden populaatio ei kärsisi villien kaniinien puutteesta.» Minun ei tarvitse jatkaa pidemmälle. Moenin ymmärrys ekosysteemien toiminnasta on niin paperinohutta ja muodottomaksi rypistynyttä, että sen oikominen on lähes mahdotonta.

Puuttuessaan näin laajamittaisesti muun luonnon järjestykseen ihminen ei olisi enää pelkkä hyvä paimen, vaan demiurgi, luojajumala, jolla olisi valta ja viisaus muovata koko ekosysteemi mieleisekseen. Tämänkaltaisten visioiden esittäminen on päätepiste sillä tiellä, jolla ihminen on nostanut itsensä muun luonnon yläpuolelle. Tunnetuin seurauksin.

Kirjailija ja luonnonsuojelija Paul Shepard näki tämän ennalta. Kirjassaan *The Others – How animals made us human* hän maalaa dystooppisen kuvan maailmasta, jossa eläimet (lähinnä suuret ja näyttävät nisäkkäät) on koottu eläintarhoihin ja kansallispuistoihin, ja loput luonnosta on tuhottu. Nooan huolehtiva ja hoivaava asenne kohdistuu ensisijaisesti eläinyksilöihin. »Nooan uskonto kielsi ajatuksen, että yksilö olisi lajin hetkellinen ruumiillistuma, katoava olento luonnollisessa jatkumossa», Shepard kirjoittaa.

Ennen kaikkea Ole Martin Moenin utopistiset, hulluuden tuolle puolen kurkottavat näyt herättävät kysymyksen siitä, mitä ylipäätään on kärsimys. Moen mainitsee yhdeksi kärsimyksen lähteeksi jatkuvan pelon, jota saaliseläimet joutuvat tuntemaan. Mutta onko pelko aina kärsimystä? Moni ihminen pyrkii kokemaan pelkoa täysin vapaaehtoisesti. Pelko voi olla myös osa taistelun ja kamppailun kiihkoa, hurmosta kuoleman läheisyydestä.

Näkyvin osa luonnonvaraisten eläinten kärsimyksestä liittyy saalistamiseen. Vaikka itse saalistaminen saattaa vaikuttaa raa'alta ja väkivaltaiselta, se itse asiassa vähentää kärsimystä. Luonnossa pedot poimivat pois sairaat tai vahingoittuneet eläimet, päästävät ne kärsimyksistään. Jos petoja ei ole tarpeeksi tai jopa lainkaan, kasvinsyöjät lisääntyvät, kunnes ravintoa ei riitä enää kaikille, ja osa nääntyy nälkään.

Puhutaan pelon ekologiasta. Saalistajien pelko ohjaa eläinten käyttäytymistä, missä ja miten ne ruokailevat ja miten liikkuvat maastossa. Pelko suojelee ja säästää, vahvistaa koko ekosysteemiä.

Varsinaisen saaliiksi joutumisen pelon ja kivun lisäksi Moen listaa kärsimyksen lähteiksi sairaudet ja loiset. Luonnonolot kuten kuivuus, tulvat ja kylmyys aiheuttavat kärsimystä. Eläimet kärsivät myös nälästä ja janosta. Lisäisin listaan uupumuksen. Ja entä yksinäisyys? Eläimet, jotka eivät löydä lisääntymiskumppania? Jos tavoitteemme on vähentää kärsimystä, mihin raja vedetään? Pitäisikö metsiin viedä talvella lämpölamppuja, jotta pikkulinnut eivät paleltuisi kuoliaiksi? Pitäisikö tulehduksia hoitaa antibiootein? Miten kärsivät villieläimet tavoitetaan, kun ihmisen kohtaaminen aiheuttaa niille yleensä lisää pelkoa ja hätää?

Jopa modernin eläinoikeusliikkeen isä Peter Singer on todennut, ettei kannata laajamittaista puuttumista villieläinten kärsimykseen, koska se voisi johtaa entistä suurempaan kärsimykseen.